

ΜΑΝΩΛΗΣ Γ. ΙΩΑΝΝΟΥ

ΜΙΑ ΕΝΔΕΔΕΙΓΜΕΝΗ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΤΟΜΗ ΓΙΑ ΤΑ ΗΝΩΜΕΝΑ ΕΘΝΗ ΤΗΣ ΝΕΑΣ 50ΕΤΙΑΣ.

1. Εισαγωγή

Η συμπλήρωση της πρώτης 50ετίας ζωής και δράσης των Ηνωμένων Εθνών, συμπίπτει με τις πρόσφατες ραγδαίες πολιτικές αλλαγές που δρομολόγησε στον πλανήτη η κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης και του Ανατολικού Συνασπισμού. Η λήξη του ψυχρού πολέμου τον οποίο επί μισό αιώνα, η διεθνής κοινότητα εβίωσε, θα έπρεπε ίσως, θεωρητικά, να εκληφθεί ως θετική διεθνής εξέλιξη που εξόρκισε τον κίνδυνο ενός τρίτου παγκοσμίου πολέμου.

Είναι εν τούτοις βέβαιο ότι προκάλεσε πολλαπλασιαστικές διεθνείς ανακατατάξεις, οι οποίες με κύριο γνώρισμα την πολιτική αστάθεια που συνεπάγονται, τροποποιούν περίπου ανεξέλεγκτα, τη χρόνια παθολογία της διεθνούς κοινότητας. Μια παθολογία ασφαλώς επικίνδυνη, στην οποία τα μέτρα όμως ανδρώθηκαν και εν πολλοίς προσδιορίστηκε το σύστημα του παγκόσμιου οργανισμού που ιδρύθηκε τον Ιούνιο του 1945 στον Αγιο Φραγκίσκο.

Στα χρόνια που προηγήθηκαν ο οργανισμός παρουσίασε σημαντικές δυσλειτουργίες, πολιτικές, οικονομικές, δικαιοτικές ανεπάρκειες, αδυναμίες, αντινομίες και αποκλίσεις από τους καταστατικούς του στόχους. Στο σύνολό τους όλα αυτά επηρέασαν αρνητικά τη φήμη του και την εν γένει δράση του, στην κοινωνία του 20ού αιώνα. Η δυναμική ωστόσο που τον διέκρινε εξαρχής, του προσέδωσε, αν μη τι άλλο, ικανότητα προσαρμογής στα πολιτικά δρώμενα της διεθνούς κοινότητας και δυνατότητα ανάπτυξης, κατ' επέκταση, μιας έστω, συντηρητικής

γραμμής πλεύσης στην αντιμετώπιση των παγκοσμίων προβλημάτων. Μπορεί ίσως η εξέλιξη αυτή να μην ήταν το παν, οπωσδήποτε όμως συνέβαλε τα μέγιστα στη δικαιολόγηση της ύπαρξής του όλα αυτά τα χρόνια. Υπήρξαν βέβαια και άκρως θετικές πλευρές και δραστηριότητες του οργανισμού σε διάφορα πεδία. Στο στενό, εν τούτοις, πολιτικό τομέα τα Ηνωμένα Έθνη, ακόμη κι όταν πρωταγωνίστησαν δεν κατόρθωσαν να προκαθορίσουν τις διεθνείς εξελίξεις, με μόνη ίσως εμφανή εξαίρεση εκείνη της αποαποικιοποίησης. Οι όποιες άλλες θετικές τους πρωτοβουλίες, έπονταν συνήθως των τετελεσμένων γεγονότων και εξελίξεων που διαμόρφωνε η διεθνής πολιτική των κρατών και εξακινούνταν σε ανεπαρκείς μάλλον, εκ των ενόντων, προσπάθειες ελέγχου τους. Η κατασταλτική τους δράση υπήρξε δεδομένα ισχνή και σχεδόν ανενεργή ενώ η πρόληψη που υπόσχονταν η παρεμβατική πολιτική των οργάνων τους, στην επίλυση των διεθνών διαφορών των μελών, υπέφερε από εμφανείς αδυναμίες ελλείψεις και αναποτελεσματικότητα. Στο σύνολό του ο σκοπός διατήρησης της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας που ο Χάρτης επαγγέλονταν, δεν εξυπηρετήθηκε αρκούντως. Κυρίως, δεν εξασφάλισε εγγυήσεις σταθερότητας στην επιδίωξη εμπέδωσης της διεθνούς ειρήνης κι αυτό πολύ πίο πειστικά απ' οποιονδήποτε άλλον ισχυρισμό το αποδεικνύει η πληθώρα των τοπικών ενόπλων διεθνών συγκρούσεων που μετρήθηκαν μεταπολεμικά.

Οι λόγοι της πολιτικής ανεπάρκειας των Ηνωμένων Εθνών της α' πεντηκονταετίας είναι βέβαια πολλοί και διάφοροι. Οι μελετητές του θεσμού επισημαίνουν ως επί το πλείστον το διπολισμό και τον ψυχρό πόλεμο ως κύρια αίτια της αδυναμίας του οργανισμού να ανταποκριθεί στους καταστατικούς του στόχους, αντιδιαστέλλοντας παράλληλα το συντελεσθέν θετικό έργο του, σε τομείς μή πολιτικούς που δεν επηρεάζονταν άμεσα από την πιο πάνω αρνητική διαλεκτική. Ειδικότερα, προβάλλεται η ατομιστική αντίληψη των κρατών στη διεθνή κοινωνία και η εξ' αυτής απορρέουσα ανταγωνιστική περίπου σχέση της μονάδας κράτος με τον παγκόσμιο οργανισμό όπου αυτή μετέχει.

Τα κράτη όλο αυτό το διάστημα, υπεραμύνθηκαν της κρατικής τους κυριαρχίας και των εθνικών τους συμφερόντων κι αντιτάχτηκαν σε κάθε έμμεση έστω προοπτική υπερεθνικής αναβάθμισης των Ηνωμένων Εθνών, ή ακόμη απλής αύξησης των εξουσιών του παγκόσμιου θεσμού, που θα επέφερε ως άμεσο αποτέλεσμα την περαιτέρω συρρίκνωση της

σφαίρας εσωτερικής αρμοδιότητάς τους. Εννοείται ότι ο ρόλος ειδικότερα των μεγάλων δυνάμεων, στο προκείμενο θέμα κρίνεται ιδιαίτερα αρνητικός, πέραν όλων των άλλων και για το ότι ασκήθηκε προς την κατεύθυνση της χαλιναγώγησης κάθε εξέλιξης, υπέρ του οργανισμού, που προέρχονταν από πολιτικά όργανα στα οποία επικρατούσαν πλειοψηφίες μικρών κρατών. Εν πάση περιπτώσει, το ζήτημα της εν γένει ανεπάρκειας του συστήματος των Ηνωμένων Εθνών και της ανάγκης αντιμετώπισής του, εστιάστηκε κι επικεντρώθηκε από τους μελετητές του θεσμού, στο θέμα της έλλειψης αποτελεσματικότητας του τελευταίου. Στο πλείστον της σχετικής φιλολογίας, η ανεπάρκεια εμφανίζεται ως αναποτελεσματικότητα και η τελευταία ως αδυναμία εφαρμογής των διατάξεων του Χάρτη εξαιτίας πολιτικών κυρίως διαφωνιών των κρατών-μελών και ιδιαίτερος των υπερδυνάμεων που πέραν όλων των άλλων επιρροών που ασκούν, αδρανοποιούν τη λειτουργία του Συμβουλίου Ασφαλείας, με τη χρήση του δικαιώματος VETO που τους αναγνωρίζει ο Χάρτης.

Με το σκεπτικό αυτό που κατά βάση είναι ορθό, αλλά οπωσδήποτε ελλιπές, η όποια μέριμνα, θεωρητική ή πρακτική, για την αντιμετώπιση του προβλήματος, κατευθύνεται στην προσπάθεια ανεύρεσης εκτελεστικών τρόπων και μεθόδων δράσης του οργανισμού, που εγγυώνται από τη φύση τους καλύτερα αποτελέσματα. Η ακόμη στην ανάπτυξη τεχνικών οι οποίες επιτυγχάνουν κατά κάποιο τρόπο αναδιάταξη των μέσων και δυνατοτήτων που τα Ηνωμένα Έθνη διαθέτουν ή μπορούν έστω να εξασφαλίσουν από τα μέλη τους, έτσι ώστε να δυνηθούν να ασκήσουν λυσιτελέστερα τα καθήκοντά τους. Αυτή άλλωστε την έννοια είχε και το αίτημα του Συμβουλίου Ασφαλείας της 31ης Ιανουαρίου 1992, προς το Γενικό Γραμματέα να συντάξει ο τελευταίος μία «ανάλυση μαζί με συστάσεις για να ενισχυθεί και να καταστεί, περισσότερο αποτελεσματική μέσα στο πλαίσιο και τις διατάξεις του Χάρτη, η ικανότητα των Ηνωμένων Εθνών για προληπτική διπλωματία, αποκατάσταση και διατήρηση της ειρήνης»¹. Πράγμα το οποίο και έγινε από το Γενικό Γραμματέα, ο οποίος ένα εξάμηνο αργότερα υπέβαλε προς τα μέλη του Οργανισμού την «Agenda for Peace»². Το ενδεικτικό και ως εκ τούτου άξιο προσοχής στο αίτημα-εντολή του Συμβουλίου Ασφαλείας προς το Γενικό Γραμματέα, είναι η φράση «να καταστεί περισσότερο αποτελεσματική μέσα στο πλαίσιο και τις διατάξεις του Χάρτη ...» Με άλλα λόγια το Συμβούλιο Ασφαλείας, θέτει απλώς θέμα αποτελεσματι-

κότερης εφαρμογής του υπάρχοντος Χάρτη, αλλά δε διανοείται οιαδήποτε μορφή παρεμβάσεις στον ίδιο το Χάρτη, εν ονόματι της αποτελεσματικότερης δράσης του Οργανισμού, ή έστω της αποτελεσματικότερης εξυπηρέτησης του σκοπού και του αντικειμένου των Ηνωμένων Εθνών. Προδίδεται έτσι έμμεσα αρνητισμός ή τουλάχιστον έλλειψη πολιτικής βούλησης για κάθε ιδέα τροποποίησης του Χάρτη, σε ειδικές διατάξεις βαρύνουσας πολιτικής σημασίας.

Και το πρώτο ασφαλώς πράγμα που θα μπορούσε να υποψιαστεί κανείς, κατ' επέκταση, είναι μια ανομολόγητη πρόθεση να αποθαρρυνθεί κάθε ενδεχόμενο τροποποίησης του προνομιακού καθεστώτος των μονίμων μελών, ειδικότερα μάλιστα εκείνο του δικαιώματος του VETO, το οποίο κατά την κοινή αντίληψη, ενοχοποιείται ως στοιχείο συνδεδεμένο άμεσα με τα πολιτικά αίτια που προκαλούν το φαινόμενο της αναποτελεσματικότητας του Οργανισμού.

Όμως, το VETO δεν είναι το πραγματικό πρόβλημα στη λειτουργία του Οργανισμού. Τουλάχιστον δεν είναι σήμερα, εκείνο το πρόβλημα που φάνταζε στο παρελθόν ως η καίρια κακοδαιμονία των Ηνωμένων Εθνών. Υπό τις νέες πολιτικές συγκυρίες που αντιμετωπίζει ο Οργανισμός, η σημασιολόγηση του δικαιώματος αρνησικυρίας τείνει να αποβεί αντιστρόφως ανάλογη προς την ιστορική του αξιολόγηση. Ή ακόμη, υπό την σημερινή οπτική, το παλαιό πρόβλημα τείνει να προσλάβει διαφορετική αξιολογική χροιά από αυτή που είχε στο παρελθόν.

Όμως, επί του θέματος και πάλι της ανεπάρκειας και αναποτελεσματικότητας του Οργανισμού και ανεξαρτήτως της όποιας επί τούτου ωφελιμιστικής αντίληψης που διακρίνει τα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας αποτελεί θέμα στοιχειώδους λογικής και ρεαλισμού να δεχτεί κανείς ότι ένα σημαντικό μέρος του σοβαρού πράγματι προβλήματος, έλκει τις απαρχές του από τον ίδιο το Χάρτη. Νομοτεχνικές αδυναμίες, ατέλειες, κενά, παραλείψεις που επιλοχώρησαν στην ιδρυτική πράξη του Οργανισμού, ήταν επόμενο να προκαλέσουν προβλήματα δυσλειτουργίας ή ακόμη νομικά και θεσμικά αδιέξοδα. Σ' αυτά, θα ήταν εξάλλου σκόπιμο να συνυπολογιστούν οι ηθελημένες ή μη αποκλίσεις από το Χάρτη, στην πράξη, που οφείλονται εν πολλοίς σε συνταγματικές απρονοησίες και ακαταστασίες που δημιούργησαν πρόσφορο έδαφος για την εκδήλωση τέτοιων φαινομένων.

Δεν είναι πάντως στην πρόθεση του γράφοντος να περιγράψει το σύνολο των προβληματικών καταστάσεων που ανάγουν την προέλευσή

τους σε εγγενείς ατέλειες και ανεπάρκειες της ιδρυτικής πράξης των Ηνωμένων Εθνών. Το σκεπτικό του συγκεκριμένου άρθρου ακολουθεί διαφορετική κατεύθυνση. Προσβλέπει στην επισήμανση της ανάγκης μιάς συγκεκριμένης συνταγματικής ρύθμισης, με την έννοια της θέσπισης ενός θεσμού ο οποίος, θεωρητικά θα ήταν δυνατό να αποτρέψει την εκδήλωση μιάς σειράς δυσλειτουργιών και υπερβάσεων του Χάρτη, που στο παρελθόν εκδηλώθηκαν και επηρέασαν αρνητικά τη λειτουργία των Ηνωμένων Εθνών.

2. Οι παράνομες πρακτικές των οργάνων κι ο έλεγχός τους. Το θέμα στα Ηνωμένα Έθνη.

Ένα βασικό πρόβλημα στη λειτουργία των διεθνών οργανισμών είναι το πρόβλημα των παρανόμων δραστηριοτήτων στην πρακτική τους, υπό την έννοια κυρίως των παρανόμων πράξεων και παραλείψεων στις οποίες επιδίδονται πολλές φορές τα πολιτικά τους όργανα³ κατά τη διαδικασία λήψεως αποφάσεων ή κατά την ανάληψη εξωτερικής δράσης στη διεθνή κοινότητα.

Πέρα από τη βεβαιότητα ότι μιά εξωτερικά εκδηλούμενη παράνομη πρακτική διεθνούς οργανισμού, επισύρει ασφαλώς τη διεθνή του ευθύνη, εφόσον ο ίδιος αποτελεί αντικειμενική διεθνή προσωπικότητα, με δική του βούληση που τον καθιστά αυτοδύναμο υποκείμενο καταλογισμού, δεν είναι εν τούτοις διόλου βέβαιες και προσμετρήσιμες οι επιμέρους νομικές συνέπειες των παρανόμων πρακτικών τους, ιδιαίτερα μάλιστα εκείνων που εκδηλώνονται στην εσωτερική τάξη του οργανισμού. Αυτό οφείλεται πρωτίστως στο ότι το διεθνές δίκαιο της ακυρότητας, πέρα από μεμονωμένες περιπτώσεις θεματικών χώρων (π.χ. δίκαιο διεθνών συνθηκών), παραμένει ακόμη ασυστηματοποίητο, ανομοιογενές, αβέβαιο και αποκεντρωμένο, έτσι που να μην ενθαρρύνει πάντα αντικειμενικές και ενιαίες εφαρμογές σ'όλη την έκταση της διεθνούς έννομης τάξης. Είναι όμως και απότοκο του γεγονότος ότι οι πλείστοι των διεθνών οργανισμών δεν προνόησαν υπέρ ενός συστήματος δικαστικού -κατά κανόνα- ελέγχου της νομιμότητας των πράξεων των πολιτικών τους οργάνων προκειμένου να αναπτυχτεί, εν καιρώ, δια της νομολογίας τους, ένα ομοιογενές δίκαιο ικανό να προσδιορίζει τους λόγους, την έκταση, τη χρονικότητα και τα παρεπόμενα μιάς άκυ-

ρης ή ακυρώσιμης συμπεριφοράς. Φωτεινή εξαίρεση στη γενική αυτή πτωχεία, ο θεσμός του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου για την Ευρωπαϊκή Ένωση, το Σώμα Εφέσεων του ΟΟΣΑ και κάποιες υποδεέστερες διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαφόρων ειδικευμένων οργανώσεων.

Σ' ό,τι αφορά τον Οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών, η μόνη υφιστάμενη δυνατότητα ελέγχου της νομιμότητας της πρακτικής του, είναι η προκύπτουσα από την ικανότητα που του δίνει ο Χάρτης στο άρθρο 96 να αιτείται τη γνωμοδότηση του Διεθνούς Δικαστηρίου. Όμως η λύση αυτή κάθε άλλο παρά πρόσφορη και πλήρης μπορεί να θεωρηθεί δεδομένου του μή υποχρεωτικού χαρακτήρα της γνωμοδότησης, της διακριτικής ευχέρειας του οργανισμού να την επιδιώξει ή όχι, της αδυναμίας των θιγομένων από την επίμαχη πρακτική κρατών, να κινητοποιήσουν υπέρ αυτών τη σχετική διαδικασία.

Κατά συνέπεια, σε οργανισμούς που δεν προβλέπουν πλήρη και έγκυρο μηχανισμό ελέγχου νομιμότητας των πράξεών τους, ενδεχόμενες παράνομες αποφάσεις συνεχίζουν κατά τεκμήριο να παράγουν ισχυρά αποτελέσματα. Ακόμη χειρότερα, εμποδώνεται αναπόφευκτα ένα τεκμήριο νομιμότητας υπέρ των δρώντων πολιτικών οργάνων τα οποία καθίστανται έτσι υπέρτατοι κριτές της αρμοδιότητάς τους, και προβάλλουν ως τα αυθεντικότερα όργανα ερμηνείας των ιδρυτικών κειμένων.

Έτσι, παραβιάσεις του καταστατικού του οργανισμού τόσο κατά τη διαδικασία λήψης αποφάσεων (αναρμοδιότητες οργάνων, υπερβάσεις εξουσίας, παραβιάσεις νομίμων διαδικασιών, υπερβάσεις ορίων διακριτικής ευχέρειας κ.λ.π.) όσο και κατά την ανάληψη πολιτικής δράσης (οπότε μπορούν να σημειωθούν κάθε είδους παραβιάσεις ουσιαστικού δικαίου εις βάρος μεμονωμένων κρατών, ή άλλων υποκειμένων), ενδέχεται να προκύψουν και προκύπτουν πράγματι συχνά, χωρίς όμως να επιδέχονται, τις περισσότερες τουλάχιστον φορές, συγκεκριμένη θεραπεία. Αντίθετα, επαναλαμβάνονται, δημιουργώντας δυσάρεστα προηγούμενα και επιτείνουν τα αδιέξοδα και την προβληματικότητα του συστήματος, όπως κι αν αυτή τελικά ονοματίζεται.

Η άποψη συνακόλουθα του γράφοντος είναι ότι εν όψει της επικείμενης εισόδου της διεθνούς κοινότητας στον 21ο αιώνα, επιβάλλεται πριν από κάθε άλλη συνταγματική μεταβολή, η κάλυψη του μεγάλου αυτού νομικού και πολιτικού κενού, στα πλαίσια των Ηνωμένων Εθνών. Εάν θεωρηθεί θετική η προς τούτο πολιτική βούληση των κρατών

μελών του παγκοσμίου οργανισμού, (πράγμα φυσικά εξαιρετικά αμφίβολο, κυρίως για τα μόνιμα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας) η καταστατική αυτή τροποποίηση μπορεί να προβλέπει είτε τη θέσπιση ενός εξ υπαρχής νέου ελεγκτικού θεσμού, δικαστικής κατὰ το μάλλον ή ήττον μορφής ή την κατάλληλη μετάπλαση και αξιοποίηση του ήδη υπάρχοντος θεσμού της γνωμοδότησης του Διεθνούς Δικαστηρίου. Και στις δύο περιπτώσεις, η σχετική ρύθμιση επιβάλλεται πρώτον, να προνοεί υπέρ μιάς διαδικασίας προσβάσιμης τόσο στα Ηνωμένα Έθνη και τις ειδικευμένες τους οργανώσεις, όσο και στα ενδιαφερόμενα-θιγόμενα κράτη και δεύτερον, να κατοχυρώνει τη δεσμευτικότητα του εκδιδόμενου σχετικού πορίσματός της. Είναι εξάλλου εφικτή από τεχνική άποψη η υιοθέτηση της πρώτης λύσης, με παράλληλη αναμόρφωση του υπάρχοντος θεσμού της γνωμοδότησης, έτσι ώστε ο τελευταίος να εξυπηρετήσει ενδεχομένως τη σκοπιμότητα μιας δευτεροβάθμιας κρίσης.⁴

Εν πάση περιπτώσει, η αναλυτικότερη διερεύνηση των νομοτεχνικών παραμέτρων του ζητήματος δεν ανήκει στις προοπτικές αυτού του άρθρου. Είναι αντίθετα σκόπιμο να προβληθούν οι αντικειμενικοί λόγοι, (νομικοί και εξωνομικοί) που συνηγορούν υπέρ της προτεινόμενης πιο πάνω εξέλιξης.

Η ενδεικτική παράθεση περιστατικών προβληματικής πρακτικής που ακολουθεί, προσβλέπει κατά συνεκδοχή, στο να καταδείξει, θεωρητικά πάντα, ποιά προβλήματα θα είχαν προφανώς αποτραπεί ή αντιμετωπισθεί αν λειτουργούσε στα Ηνωμένα Έθνη ένας θεσμός ελέγχου της νομιμότητας των πράξεων των πολιτικών οργάνων.

3. Περιστατικά προβληματικής πρακτικής στα Ηνωμένα Έθνη. Θεσμικές δυσλειτουργίες και νομικά αδιέξοδα.

Η εκ των υστέρων προβολή μιάς σειράς νομικών δυσλειτουργιών του Χάρτη και κατ'επέκταση του συστήματος των Ηνωμένων Εθνών, εν είδει αποδεικτικού σκεπτικού που ισχυροποιεί πρόταση για μια ενδειγμένη συνταγματική τομή, έχει ασφαλώς τη λογική της αξία, στο μέτρο που καταδεικνύει τα άμεσα αίτια μιάς παρούσας κακοδαιμονίας και ταυτόχρονα υποδεικνύει τη μέθοδο αποκατάστασης της μελλοντι-

κής ευρυθμίας. Υποφέρει ωστόσο από ένα βασικό μειονέκτημα. ότι φιλοδοξεί να επηρεάσει ένα παγιωμένο ήδη καθεστώς, το οποίο καθιστούν ακόμη περισσότερο ανελαστικό και δυσκίνητο η αρνητική, ενδεχομένως, πολιτική βούληση πολλών μελών του οργανισμού (και κυρίως μονίμων μελών του Συμβουλίου Ασφαλείας), και η πολύπλοκη ή δύσχρηστη ούτως ή άλλως, διαδικασία τροποποίησης που προβλέπει ο Χάρτης.⁵

Παρόλα αυτά, οι αντικειμενικές ανάγκες, που είτε δεν αντιμετωπίστηκαν καθόλου, ή αντιμετωπίστηκαν μειονεκτικά, έχουν το δικό τους αυθυπόστατο που δεν μπορεί να παραβλεφθεί. Νομίζουμε λοιπόν, ότι ο δικαιολογητικός λόγος της παράθεσης των πιο κάτω στοιχείων και κριτηρίων που αντλούνται κυρίως απ' την ιστορική εμπειρία του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών, παραμένει ισχυρός λαμβανομένων υπόψη - δίκην επιφυλάξεων- όλων εκείνων των αναιρετικών δεδομένων τα οποία, στην πράξη, πιθανώς να απέτρεπαν την ευκαταία λύση.

* * *

Είναι έκδηλη μιά κριτική διάθεση του Διεθνούς Δικαστηρίου όταν στη γνωμοδότησή του επί της υποθέσεως των «Ορισμένων Δαπανών», τονίζει: «...στα νομικά συστήματα των κρατών υπάρχει συχνά κάποια διαδικασία ελέγχουσα τη νομιμότητα των νομοθετικών και άλλων κυβερνητικών πράξεων, όμως ανάλογη διαδικασία δεν ανευρίσκεται στη δομή των Ηνωμένων Εθνών. Προτάσεις που υποβλήθηκαν κατά το σχεδιασμό του Χάρτη να ανατεθεί η σχετική αρμοδιότητα στο Διεθνές Δικαστήριο, δεν έγιναν δεκτές...Συνεπώς, κάθε όργανο, κατ' αρχήν τουλάχιστον, αποφασίζει για την ίδια του αρμοδιότητα...».⁶ Το «τεκμήριο νομιμότητας»⁷ των πολιτικών οργάνων προβάλλει, επομένως, ως άμεσο παράγωγο του πιο πάνω νομικού κενού το οποίο ασφαλώς αδυνατεί να καλύψει πλήρως ή επαρκώς, η γνωμοδοτική λειτουργία του Διεθνούς Δικαστηρίου, για τους προαναφερθέντες λόγους. Ισχυροποιείται από τις επικρατούσες στα πολιτικά όργανα πλειοψηφίες... και σ' ότι αφορά το Συμβούλιο Ασφαλείας που το εκμεταλλεύθηκε αυτό δεόντως, την ομοφωνία των μονίμων μελών του, όποτε αυτή συντρέχει.

-Στην πρακτική του Οργανισμού, το φαινόμενο του λεγόμενου «διπλού βέτο» οφείλει ασφαλώς τα αίτια εκδήλωσής και επιβολής του στο τεκμήριο νομιμότητας του Συμβουλίου Ασφαλείας. Υπενθυμίζεται ότι στη Συνδιάσκεψη του Αγίου Φραγκίσκου, οι 4 Εγγυήτριες Δυνάμεις είχαν δεχτεί πληθώρα επικρίσεων για το νομικό κενό που παρουσίαζε το

σχέδιο του Χάρτη ως προς το ζήτημα καθορισμού των «διαδικαστικών» θεμάτων, επί των οποίων δεν μπορούσε να ασκηθεί το δικαίωμα του VETO, κατά τη διαδικασία λήψης απόφασης. Κατόπιν των πιέσεων που ασκήθηκαν, οι Εγγυήτριες Δυνάμεις προχώρησαν την 8-6-1945 στη Δήλωση του San Francisco, όπου υποστήριζαν ότι ο υπό ψήφιση Χάρτης εμπεριέχει ενδείξεις διαδικαστικών θεμάτων και διαβεβαίωναν ότι ήταν μάλλον απίθανο να προκύψει μελλοντικά κάποιο σχετικό δίλημμα. Αν εν τούτοις προέκυπτε, η απόφαση που θα έκρινε αν και κατά πόσο το υπό εξέταση θέμα ήταν ή όχι διαδικαστικό, θα λαμβανόταν με πλειοψηφία 7(9) μελών του Συμβουλίου Ασφαλείας περιλαμβανομένων σ' αυτήν και των θετικών ψήφων των μονίμων μελών.⁸ Υποτίθεται δηλαδή ότι ένα τέτοιο ενδεχόμενο θα συνέβαινε σπανίως και κατ' εξαίρεση. Κι όμως στην πράξη το Συμβούλιο Ασφαλείας αγνόησε όλες τις ενδείξεις διαδικαστικών θεμάτων που περιελάμβανε ο Χάρτης και υιοθέτησε την τακτική να κρίνει με το σύστημα του VETO όλα τα υποψήφια διαδικαστικά θέματα και να διαγράφει έτσι τις προϋποθέσεις ενός δεύτερου VETO, επί της ουσίας πλέον, όταν αυτό συνέφερε κάποιο μόνιμο μέλος.

Ένα άλλο θέμα νομιμότητας που λόγω κενού του Χάρτη, έμελλε να προκαλέσει μεγάλους κλυδωνισμούς στη λειτουργία του Οργανισμού και πληθώρα επικρίσεων και αμφισβητήσεων, είναι το πρόβλημα της αποχής και της απουσίας μονίμου μέλους από τη ψηφοφορία. Και η μέν αποχή είναι εν πάση περιπτώσει νοητή κατάσταση (εξ' άλλης αιτίας είναι μάλιστα υποχρεωτική κατά το άρθρο 27 παρ.3 του Χάρτη, ενώ και στη Συνδιάσκεψη στο San Francisco, δηλώθηκε ότι δεν συνιστά εμπόδιο στη λήψη απόφασης),⁹ η απουσία όμως μονίμου μέλους από τη διαδικασία, αποτελεί ένα πραγματικό νομικό πρόβλημα. Το Συμβούλιο Ασφαλείας στην πράξη εξομοίωσε ουσιαστικά την απουσία με την αποχή και το 1950 προχώρησε, εν απουσία της Σοβιετικής Ένωσης στην λήψη μέτρων κατά της Β.Κορέας. Το βέβαιο ήταν τότε ότι η Σοβιετική Ένωση με τη στάση της παραβίαζε την επιταγή του άρθρου 28 παρ.1¹⁰ του Χάρτη. Όμως ελλείπει ενός ελεγκτικού θεσμού που θα έκρινε έγκυρα, παρέμεινε έκτοτε αμφίβολη η συνταγματικότητα των αποφάσεων που υιοθετούνται εν απουσία μονίμου μέλους του Συμβουλίου Ασφαλείας. Διότι ναι μεν η απουσία δεν είναι δυνατόν να θεωρηθεί VETO, όμως ούτε ως θετική ψήφος μπορούσε να ερμηνευτεί κατά την επιταγή του άρθρου 27 παρ. 3 του Χάρτη. Ίσως το Συμβούλιο Ασφαλείας να έπραξε ορθά, θεωρώντας ως υπερέχουσα την σκοπιμότητα του άρθρου 28, όμως η αμφισβήτηση ουσιαστικά δεν άρθηκε αφού και το Διεθνές

Δικαστήριο δεν έτυχε ποτέ να γνωμοδοτήσει σχετικά, αντίθετα με την περίπτωση της αποχής για την οποία έστω το 1971, αναγνώρισε την επικρατήσασα στην πράξη ερμηνεία, ότι δεν παρακωλύει τη διαδικασία λήψης απόφασης.¹¹

—Συνεχόμενη με το προηγούμενο θέμα κι η υπόθεση της *Uniting for Peace Resolution, 377 (V)* της Γενικής Συνέλευσης.¹² Με το ψήφισμα αυτό που υιοθετήθηκε στη 2η φάση της κρίσης στην Κορέα, το 1950, η Γεν. Συνέλευση εκδήλωνε την πρόθεσή της να υποκαθιστά το Συμβούλιο Ασφαλείας σε περιπτώσεις μείζονος διεθνούς κρίσης, όταν το τελευταίο, λόγω των συνεχών βέτο των μόνιμων μελών του, θα αχρηστευόταν.

Η νομιμότητα της θεσμικής αυτής πράξης της Γεν. Συνέλευσης αμφισβητήθηκε συστηματικά από τα ανατολικά κράτη,¹³ για σειρά ετών (αν και η ίδια, ως συνταγματικό της έρεισμα όριζε το άρθρο 1 παρ.1 του Χάρτη.). Και παρόλο ότι χρησιμοποιήθηκε επανειλημμένα απ' τον οργανισμό,¹⁴ εν τούτοις ουδέποτε διακριβώθηκε αρμοδίως η νομιμότητά της. Εντελώς έμμεσα, το Διεθνές Δικαστήριο, και χωρίς να αναφερθεί ρητά σ' αυτήν, άφησε να εννοηθεί ότι την εκλαμβάνει ως νόμιμη,¹⁵ αλλ' αυτό έγινε μόλις το 1962 και βεβαίως χωρίς ποτέ να πείσει τους διαφωνούντες.

—Για αναρμοδιότητα, υπέρβαση εξουσίας, αντισυνταγματική χρήση του ειρηνευτικού θεσμού και παράνομη χρηματοδότησή του, κατηγορήθηκε η Γεν. Συνέλευση όταν με πλαίσιο στήριξης την *Uniting for Peace Resolution* του 1950, εγκαινίασε την ειρηνευτική της δράση στη Μ. Ανατολή (1956) και τη συνέχισε στο Κογκό (1960). Το πρόβλημα περιήλθε στην κρίση του Διεθνούς Δικαστηρίου το οποίο αναγνώρισε τη νομιμότητα του συνόλου της πρακτικής της Γεν. Συνέλευσης στο προκείμενο ζήτημα.¹⁶

Όμως οι πολέμιοι της Γεν. Συνέλευσης (ανατολικά κράτη και Γαλλία) αγνόησαν επιδεικτικά τη γνωμοδότηση του Διεθνούς Δικαστηρίου και αντιδρώντας έμπρακτα αρνήθηκαν να καταβάλλουν στον οργανισμό το μερίδιό τους για τις δαπάνες των ειρηνευτικών αποστολών, πράγμα που προκάλεσε οξύτατη οικονομική κρίση στον ειρηνευτικό θεσμό και χρόνιο οικονομικό παθητικό στον οργανισμό. Έμμεσα, ακύρωσαν στην πράξη κάθε δυνατότητα της Γεν. Συνέλευσης να επαναλάβει ειρηνευτικά εγχειρήματα.

—Ζήτημα παραβίασης νομίμων διαδικασιών προέκυψε το 1948, όταν

η εισδοχή νέων μελών στα Ηνωμένα Έθνη, παρεμποδιζόταν συστηματικά από μόνιμα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας, για λόγους άλλους από τους προβλεπόμενους όρους του Χάρτη. Το Δικαστήριο, του οποίου η γνώμη ζητήθηκε από τη Γεν. Συνέλευση¹⁷ έκρινε ότι οι προϋποθέσεις εισδοχής που ορίζει το άρθρο 4 παρ.1 του Χάρτη, είναι περιοριστικές κι όχι ενδεικτικές και συνεπώς τα μέλη δε δικαιούνται να εξαρτήσουν την ψήφο τους κι από άλλες προϋποθέσεις, ιδιαίτερα μάλιστα εκείνης της ταυτόχρονης αποδοχής τρίτων κρατών ως μελών.¹⁸ Παρά τη γνωμοδότηση αυτή, η πολιτική του Συμβουλίου Ασφαλείας δεν άλλαξε. Επτά χρόνια αργότερα το θέμα αντιμετωπίστηκε ακριβώς, με τον αποκηρυγμένο από το Δικαστήριο τρόπο, ενός πολιτικού δηλ. συμβιβασμού των δύο μπλόκ, που επέτρεψε την ταυτόχρονη είσοδο στον οργανισμό 16 νέων μελών, αν και τύποις, τηρήθηκε υποτίθεται, η διαδικασία του άρθρου 4 του Χάρτη.

– Απομάκρυνση από τους όρους του Χάρτη παρουσιάζει συνήθως η παρεμβατική πολιτική του Συμβουλίου Ασφαλείας στην ειρηνική διεύθυνση και το διακανονισμό των διεθνών διαφορών. Κι αυτό γιατί ο όρος στον οποίο ο Χάρτης υποβάλλει αυτή τη δραστηριότητα, (δηλ. να είναι σύμφωνη με τις αρχές της δικαιοσύνης και του δικαίου)¹⁹, δεν τηρείται παρά σπανιότατα και επιλεκτικά.

Κατά πάγια τακτική το Συμβούλιο Ασφαλείας εμπλουτίζει τα σχετικά ψηφίσματά του με γενικόλογες και αοριστόλογες αναφορές στο διεθνές δίκαιο και τις ειδικότερες αρχές του, αλλά αυτό με κανένα τρόπο δεν μπορεί να υποδηλώσει κατάφαση προς τη δικαιοσύνη και το διεθνές δίκαιο, όρο που ικανοποιείται μόνον δια της ειδίκευσής του στην συγκεκριμένη διαφορά που αντιμετωπίζεται. Οι περιπτώσεις του Αραβοϊσραηλινού πολέμου (1967), της Ιρανο-ιρακινής σύρραξης²⁰ και φυσικά της Κυπριακής κρίσης, που αντιμετωπίστηκαν κατά το κεφ. VI του Χάρτη, είναι ενδεικτικές της πιά πάνω τακτικής. Είναι προφανές ότι και αυτή η τακτική ασυνέπειας, καλύπτεται πίσω απ' το τεκμήριο νομιμότητας που απολαμβάνει το Συμβούλιο Ασφαλείας.

– Ένα ακόμη πρόβλημα νομιμότητας, προκύπτει για τα Ηνωμένα Έθνη σχετικά με τις συνεπαγόμενες εξουσίες του οργανισμού.²¹ Το Διεθνές Δικαστήριο σε σειρά γνωμοδοτήσεών του²² καθιέρωσε ουσιαστικά το σχετικό δόγμα. Το τελευταίο, κατά την πιά συνοπτική του απόδοση, προβλέπει ότι «... κατά το Διεθνές Δίκαιο, ο Οργανισμός, πρέπει να θεωρηθεί ότι κατέχει εκείνες τις εξουσίες οι οποίες αν και δε μνημο-

νεύονται ρητά στο Χάρτη, του παρέχονται διά της αναγκαίας επαγωγής, ουσιαστικής για την εκπλήρωση των καθηκόντων του». ²³

Η αναγνώριση των συνεπαγόμενων εξουσιών του Οργανισμού δεν έχει ασφαλώς την έννοια ότι αναγνωρίζεται στα Ηνωμένα Έθνη η δυνατότητα να εκδηλώνουν συμπεριφορά αντισυνταγματική και παράνομη. Αν συντρέχει περίπτωση συνεπαγόμενων εξουσιών πρέπει να αποδεικνύεται. Από τις γνωμοδοτήσεις του Διεθνούς Δικαστηρίου προκύπτει ένα σύνολο όρων που συναρτάται με το εν λόγω δόγμα και συνθέτει τρόπον τινά ένα test, στο οποίο οφείλει να υποβάλλεται κάθε σχετική πρακτική. Έτσι: οι όποιες συνεπαγόμενες εκφράσεις των Ηνωμένων Εθνών πρέπει:

α) να τελούν εντός των ορίων και σκοπών του Χάρτη και να μην επιχειρούν να διευρύνουν ή να τροποποιήσουν τους τελευταίους,

β) να αποτελούν, ως μέσα, «ουσιαστική» προϋπόθεση για την εκπλήρωση των καθηκόντων του Οργανισμού και

γ) να εκπορεύονται και να υπαγορεύονται ως αναγκαίο διανόημα των συντακτών του Χάρτη ²⁴. Επιπλέον - κι αυτό προκύπτει απ' τη δεοντολογία του ίδιου του Χάρτη - εξουσίες αυτής της μορφής για να είναι νόμιμες δεν πρέπει να υπερβαίνουν τα εξωτερικά όρια αρμοδιότητας του Οργανισμού και φυσιολογικά, τις εσωτερικές αρμοδιότητες των οργάνων.

Ζήτημα εξάλλου ερμηνείας τίθεται αναφορικά με τους πλιό πάνω περιοριστικούς όρους της «ουσιαστικότητας» και «αναγκαιότητας» των εξεταζόμενων μέτρων.

Ενώ λοιπόν η νομιμοποίηση των συνεπαγόμενων εξουσιών είναι από την φύση της πολύπλοκη υπόθεση, μη επιδεχόμενη υπεραπλουστεύσεις, εν τούτοις το σχετικό test, ελλείψει αντικειμενικού ελέγχου, καταλήγει αναπόφευκτα στα ίδια τα όργανα που αναπτύσσουν τις υποτιθέμενες συνεπαγόμενες εξουσίες. Λειτουργεί δηλ. (αν λειτουργεί) ως διαδικασία αυτοελέγχου και εν τοιαύτη περιπτώσει υπερκαλύπτεται και εξουδετερώνεται από το τεκμήριο νομιμότητας που αυτά απολαμβάνουν.

Το πρόβλημα στην παρούσα ιστορική συγκυρία, προσλαμβάνει ανησυχητικές διαστάσεις, με τη νέα ειρηνευτική πολιτική του Συμβουλίου Ασφαλείας, η οποία εμφανίζει έκδηλες αποκλίσεις από τη φύση και την ουσία του κλασικού ειρηνευτικού προτύπου και ορισμένες φορές, παραβιάζει τις σύννομες αρχές του θεσμού.

* * *

Τα προεκτεθέντα στοιχεία δίνουν τη δυνατότητα κάποιων ειδικότερων διαπιστώσεων: Το Διεθνές Δικαστήριο με τη γνωμοδοτική του αρμοδιότητα προσέγγισε έναν ικανό αριθμό καιρίων νομικών προβλημάτων που απασχόλησαν τα Ηνωμένα Έθνη και η συνεισφορά του στην ερμηνεία και ορισμένες φορές στην ανάπτυξη του δικαίου του οργανισμού,²⁵ υπήρξε σημαντικότερη.

Όμως ο θεσμός αυτός δεν έλυσε το πρόβλημα. Η γνωμοδοτική του παρέμβαση υπήρξε περιστασιακή και η κρίση του περιορίστηκε μόνο στα θέματα που η πολιτική συγκυρία επέτρεπε να του υποβληθούν. Η εκδίκαση ορισμένων θεμάτων είχε χρονική απόσταση από την πρώτη εμφάνιση του νομικού προβλήματος στην πράξη και τέλος ευάριθμες μεν αν και σημαντικές γνωμοδοτήσεις δεν έτυχαν του πρέποντος σεβασμού από ενδιαφερόμενα κράτη.

Η λύση λοιπόν της γνωμοδότησης δεν υπήρξε αρκετή για να καλύψει το κενό που αναπόφευκτα προκαλούσε η έλλειψη ενός ειδικού ελεγκτικού θεσμού στο οργανολειτουργικό σύστημα των Ηνωμένων Εθνών. Αποτέλεσμα: Ήταν πλέον φυσικό - με την προϊούσα ανοχή των κρατών-μελών να αναπτυχθούν στην πράξη ευρέα περιθώρια θεραπείας και νομιμοίησης πράξεων και καταστάσεων που ενδεχομένως πάσχουν από στοιχεία ακυρότητας.

4. Το πρόβλημα στην παρούσα πολιτική συγκυρία.

Το κλίμα της γενικής ευφορίας που επικράτησε όταν έληξε ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος, επέδρασε ώστε η διεθνής κοινότητα να υποδεχτεί ιδεαλιστικά αν όχι ρομαντικά την ίδρυση των Ηνωμένων Εθνών. Υποβαθμίστηκε έτσι ένα στοιχείο που θα έπρεπε λογικά να προκαλέσει κάποιες τουλάχιστον επιφυλάξεις. Το Συμβούλιο Ασφαλείας, με μόνιμα μέλη τις μεγάλες δυνάμεις της εποχής, τις υπερεξουσίες που του εξασφάλιζε ο Χάρτης και τη δεσπόζουσα, κυριαρχική στην κυριολεξία, θέση στο όλο σύστημα, δεν απείχε πολύ των προδιαγραφών ενός διεθνούς διευθυντηρίου. Εύσχημον μέν, πρέπει να ομολογηθεί, αλλά πάντως διευθυντηρίου.

Είναι βέβαια αλήθεια ότι το όργανο αυτό δεν κατόρθωσε μεταπολεμικά, να αναπτύξει θεαματική και αποτελεσματική δραστηριότητα σύμ-

φωνα με τις καταστατικές του δυνατότητες. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι το club των μεγάλων, απώλεσε την εσωτερική του συνοχή ως αποτέλεσμα του επελθόντος διπολισμού και του παραγώγου του ψυχροπολεμικού κλίματος που επικράτησε παγκοσμίως.²⁶

Όμως ο ψυχρός πόλεμος έληξε το 1988 και ήδη μιιά νέα περίοδο ουσιωδώς διαφορετική, διανύουν τα επιζήσαντα Ηνωμένα Έθνη. Μιά περίοδο υποσχόμενη συν τοις άλλοις και κάποιας έκτασης μεταβολές στο σύστημα του οργανισμού. Το χαρακτηριστικό ίδιοι της παρούσας πολιτικής συγκυρίας είναι η ανάγκη της απωλεσθείσας συνοχής του Συμβουλίου Ασφαλείας, το οποίο, υπό την εμφανή ηγεμονική επιρροή των ΗΠΑ, παρουσιάζει πλέον σημαντική κινητικότητα, με την ψήφιση πλήθους αποφάσεων, την ανάληψη ευρείας έκτασης ειρηνευτικών δραστηριοτήτων και την αθρόα επιβολή κυρωτικών μέτρων κατά το Κεφάλαιο VII του Χάρτη.

Εδώ όμως επιβάλλεται να σημειωθεί ότι σε ορισμένες πρακτικές του Συμβουλίου έχουν διαπιστωθεί υπερβάσεις, ασυμβατότητες και αποκλίσεις από συγκεκριμένες αρχές του Χάρτη. Το φαινόμενο αυτό δε διέλαθε της προσοχής του Γεν. Γραμματέα του οργανισμού, ο οποίος σε ορισμένες περιπτώσεις δεν απέφυγε την εύσημη κριτική²⁷, πράγμα που ως φαίνεται, ενόχλησε τις ΗΠΑ και έθεσε έτσι εν αμφιβόλω την επανεκλογή του.

Στα πιά πάνω, ως συνυπολογιστεί και η εκπεφρασμένη πρόθεση του Συμβουλίου να μονοπωλήσει εφεξής την πολιτική δραστηριότητα του οργανισμού στα θέματα διεθνούς ειρήνης, σε βάρος εννοείται των όποιων κεκτημένων της Γεν. Συνέλευσης²⁸. Εν τοιαύτη περιπτώσει, ο κίνδυνος να καταστεί το Συμβούλιο Ασφαλείας ένα απολύτως ανεξέλεγκτο όργανο, είναι θεωρητικά τουλάχιστον επαρκές και ασφαλώς δεν εξορκίζεται από την πιθανότητα μιάς επικείμενης διεύρυνσής του.

Συνεπώς, και εν όψει ενδεχομένων άλλων αλλαγών στο σύστημα, καθίσταται επιβεβλημένη η συνταγματική εκείνη τομή στο Χάρτη, που θα επιτρέψει στα Ηνωμένα Έθνη να εμπλουτιστούν με έναν αντικειμενικό θεσμό ελέγχου της πρακτικής των οργάνων τους. Υπέρποτε άλλοτε, τώρα, που οι παλιές πολιτικές αντιστάσεις της Γεν. Συνέλευσης (κίνημα αδεσμεύτων, τριτοκοσμικοί κ.λ.π.) έχουν ατονίσει και που σ' ό,τι αφορά το Συμβούλιο, το μόνο VETO που φαίνεται να διαγράφεται στον οριζοντα είναι το αμερικανικό που θα ματαιώσει την επανεκλογή του νυν Γεν. Γραμματέα...

Φυσικά η διεθνής πολιτική συγκυρία δεν αφήνει περιθώρια αισιο-

δοξίας ότι ένα τέτοιο γενναίο συνταγματικό εγχείρημα θα εξασφαλίσει την αναγκαία στήριξη των μονίμων ιδιαίτερα μελών του Συμβουλίου Ασφαλείας. Το θέμα συνεπώς, παρά την πρακτική του χρησιμότητα, παραμένει στο επίπεδο της δεοντολογίας.

Έστω όμως και έτσι, μπορεί κανείς να παρατηρήσει: Αν για τα Ηνωμένα Έθνη του 1945, υπήρχαν πολλά πράγματα ελαφρυντικά και ήταν απόλυτα εξηγήσιμη η μη πρόβλεψη ενός τέτοιου αναγκαίου θεσμού στο σύστημα, (η ανωριμότητα του ζητήματος ήταν οπωσδήποτε δεδομένη, τότε) ή κάποιας υποκατάστατης άλλης λύσης, για τα Ηνωμένα Έθνη του 21ού αιώνα, η επανάληψη της ίδιας παράλειψης, θα αποδειχτεί βαρύνοντο σφάλμα κι όχι μόνο για λόγους έλλειψης εκσυγχρονιστικού πνεύματος.

Σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις που υπάρχουν σήμερα, (ανθρωπιστικές επιχειρήσεις, παρεμβάσεις για την εξασφάλιση αντιπροσωπευτικών καθεστώτων σε πολλά κράτη κ.λ.π.) η δράση που ο οργανισμός υπόσχεται για το άμεσο κι απώτερο μέλλον, προβλέπεται ότι θα καταστεί αναπόφευκτη αιτία τριβών με το κράτος και τη σφαίρα της εσωτερικής του αρμοδιότητας. Εν τωιαύτη περιπτώσει, προς δικαιολόγηση της όποιας του - πολιτικής ιδίως - πρακτικής, θα χρειαστεί την έξωθεν καλή μαρτυρία που, ασφαλώς δεν αρκούν για να του την εξασφαλίσουν ούτε οι διαδικαστικές πλειοψηφίες, ούτε τα τεκμήρια νομιμότητας των οργάνων του. Ένας αντικειμενικός, αντίθετα, θεσμός ελέγχου νομιμότητας των πράξεων και παραλείψεών του, είναι ο πλέον ενδεδειγμένος και έγκυρος τρόπος γι' αυτό.

Θα μπορούσαν άραγε ανομολόγητες πολιτικές σκοπιμότητες να μεταιώνουν επ' άπειρο την επιβαλλόμενη αυτή εξέλιξη;

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. S/23500, 31 Jan 1992.
2. A/47/277-S/24111 17 June 1992.
3. E.Lauterpacht, «The Legal Effects of Illegal Acts of International Organizations.» στο *Essays in Honor of Lord Mc Nair*, Cambridge 1965, E.Osieke, «Ultra Vires Acts in International Organizations-The Experience of the International Labour Organization», *XLVIII, B.Y.I.L.*, 1976-1977, του ιδίου «The Legal Validity of Ultra Vires Decisions of International Organizations», 77, *AJIL* (1983), C.D.Ciobanu, «Preliminary Objections: Related to the Jurisdiction of the U.N.Political Organs», The Hague (1975).
4. Κατά το πρότυπο π.χ. της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας, η οποία, επί των αποφάσεων του Διοικητικού της Δικαστηρίου αξιοποιεί ως δευτεροβάθμια κρίση τη γνωμοδότηση του Διεθνούς Δικαστηρίου, την οποία η ίδια αιτείται μέσω της Γεν. Συνέλευσης, δεσμευόμενη εκ των προτέρων να την εκλαμβάνει, ως υποχρεωτική απόφαση και να συμμορφώνεται πλήρως σ' αυτήν.
5. Άρθρα 108 και 109 του Χάρτη.
6. *Certain Expenses Case*, ICJ, Rep. 1962, σ. 168.
7. *Ο.π...*, σ. 168, βλ. επίσης *Legal Consequences for States of the Continued Presence of S.W. Africa in Namibia, Not Withstanding Security Council Resolution 276*, Case, ICJ. Rep. 1971, σ. 22.
8. Goodrich, Hambro and Simons, *Charter of the United Nations*, 3rd rev. ed., Columbia Univ. Press 1969, σ. 216 -229.
9. *Ο.π...*, σ. 229-231.
10. Άρθρο 28 παρ. Ι του Χάρτη: «Το Συμβούλιο Ασφαλείας θα είναι έτσι οργανωμένο ώστε να λειτουργεί συνεχώς. Γι' αυτόν το σκοπό, κάθε μέλος του Συμβουλίου Ασφαλείας θα αντιπροσωπεύεται πάντοτε στην έδρα του Οργανισμού.»
11. *Legal Consequences for States of the Continued Presence of S.W. Africa in Namibia, etc.* ICJ Rep. 1971.
12. G.A Res. 377 (V) 3 Nov. 1950.
13. Κατά την ένσταση των Σοβιετικών, η διαδικασία υιοθέτησης του ψηφίσματος αυτού ήταν αντισυνταγματική ως τροποποιούσα ουσιαστικά τον Χάρτη, κατά παράβαση του σχετικού περί τροποποίησης, άρθρου 109, βλ. G.A 301 plen mtg, 5 GAOR para 138, 1950.

14. Πέραν της Κορέας, η Uniting for Peace Resolution χρησιμοποιήθηκε στις κρίσεις των Βαλκανίων το 1950, της Μ.Ανατολής το 1956 και του Κογκό το 1960.

15. Βλ. L.Gross, «Expenses of the U.N. for Peacekeeping Operations: The Advisory Opinion of the ICJ» στο *International Organization*, τ. 17, 1963, σ. 26.

16. Ό.π., σ. 158-168. Βλ. επίσης ανάλυση της γνωμοδότησης αυτής στον C.F. Amerasinghe, «The U.N. Expenses Case: A Contribution to the Law of International Organization», στο *Indian Journal of International Law*, Απρίλιος 1964, τ. 4, αρ. 2, σ. 232.

17. Το ερώτημα που η Γεν.Συνέλευση υπέβαλε ήταν, αν για την εισδοχή νέου μέλους, ένα κράτος νομιμοποιείται να εξαρτά τη θετική του ψήφο από προϋποθέσεις άλλες των προβλεπομένων στο Χάρτη και ειδικότερα από την προϋπόθεση της ταυτόχρονης εισόδου στον οργανισμό τρίτων κρατών.

18. Admissions Case, ICJ Rep.(1948), p.65.

19. Άρθρο 1 παρ.1 του Χάρτη «...και να επιτυγχάνουν με ειρηνικά μέσα και σύμφωνα με τις αρχές της δικαιοσύνης και του διεθνούς δικαίου διευθέτηση ή διακανονισμό διεθνών διαφορών ή καταστάσεων που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε διατάραξη της ειρήνης». Σημ. ο όρος της τήρησης των αρχών της δικαιοσύνης και του διεθνούς δικαίου, όρος κληρονομημένος από το Σύμφωνο της ΚτΕ, δεν υπήρχε στις προτάσεις του Dumbarton Oaks, και χρειάστηκαν επίμονες πιέσεις κρατών για την επαναφορά του, στη Συνδιάσκεψη του Αγίου Φραγκίσκου. Οι εγγυήτριες Δυνάμεις αντιδρούσαν σθεναρά, με το επιχείρημα ότι η ευελιξία και η αποτελεσματικότητα του Συμβουλίου Ασφαλείας θα δέχονταν κείμενο πλήγμα. Ο συμβιβασμός που τελικά επιτεύχθηκε, προέβλεπε να ισχύσει ο όρος μόνο ως προς την πολιτική της επίλυσης των διαφορών και να μην ισχύσει για την πολιτική της συλλογικής ασφάλειας.

20. Σχετικά με το θέμα αυτό βλ. αναλυτικά στον N.D.White, *Keeping the Peace: The U.N. and Maintenance of International Peace and Security*, Manchester Univ. Press, Manchester and N.Y., 1993, σ. 80-82.

21. Βλ. σχ. Rahmatullah Khan, *Implied Powers of the United Nations*, Vicas Publ., Delhi 1970.

22. Reparation for Injuries Suffered in the Service of the U.N. ,Case, ICJ Rep. 1949. Effects of Awards of Compensation made by the UN Administrative Tribunal Case, ICJ Rep. 1954, Certain Expenses of the U.N., Case, ICJ rep.1962.

23. Reparations etc, Case, ICJ, Rep. 1949 σ. 182.

24. Το περί ου ο λόγος test προκύπτει από την ανάλυση του σκεπτικού που υιοθέτησε το Διεθνές Δικαστήριο στην υπόθεση των Επανορθώσεων των Ζημιών κλπ., ό.π., σ. 184.

25. Ορισμένες από τις γνωμοδοτήσεις του επικρίθηκαν ότι δεν ερμήνευαν απλώς το δίκαιο αλλά έτειναν μάλλον προς την έμμεση δικαιοπαραγωγή.

26. 279 φορές η λειτουργία του Συμβουλίου Ασφαλείας διακόπηκε λόγω ισάριθμων VETO μονίμων μελών κατά τη διάρκεια του ψυχρού πολέμου

27. Βλ. πχ. Supplement to an Agenda for Peace: Position paper of the S.G. on the occasion of the 15th anniversary of the U.N. A/50/60-S/1995/1, 3 Jan. 1995, α. 8-9, βλ. επίσης ΕΔ. 19/95, 8 Νοεμβρίου 1995.

28. S/23500 31 Jan. 1992.